

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д. ик. н. Соня Варадинова Милева-Божанова, СУ „Св. Климент Охридски“,
ПН 3.8 Икономика и управление по отрасли (туризъм)

върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академична длъжност
„доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.9 Туризъм, специалност „Хотелски и ресторантьорски
мениджмънт“, обявен от Колеж по туризъм- Благоевград в ДВ бр. 29/27.03.2020 г. с
кандидат единствен гл. ас. д-р Димчо Тодоров Тодоров

Основание: Рецензията е изготвена на основание **Заповед на Ректора на Колеж по туризъм – Благоевград № 374-А/18.05.2020** и **Решение на Научното жури от 16.06.2020 г.**

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания.

За участие в конкурса Димчо Тодоров е представила **3 монографии**, в т.ч. монография - хабилитационен труд, публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ и друга самостоятелна монография с научно рецензиране; **19 статии**, **11 доклади от които 3 на английски език**, **2 студии**, **5 учебника** и **10 учебни помагала**, както и една **научно-практическа разработка**. Учебниците и учебните помагала не носят точки към минимално изискуемите точки по групи показатели за заемане на академична длъжност „доцент“ в ПН 3.9 Туризъм, а научно-практическата разработка, припокрива значителна част от хабилитационния труд.

След запознаване с представените за рецензиране материали се констатира, че кандидатът е изпълнил изискванията на чл. 26 ал. 1 от ЗРАСРБ, както следва:

По група А, показател 1: Димчо Тодоров притежава Диплома на СУ „Св. Климент Охридски“ № 2015-163 от 20.10.2015 г. за присъдена образователна и научна степен „доктор“ по 4.4. Науки за земята (География на рекреацията и туризма) въз основа на дисертационен труд на тема „Класифициране и категоризиране на туристическата материално-техническа база“. *По група В, показател 3:* Депозирани са хабилитационен труд – монография „Управление на качеството в хотелиерството чрез внедряване на ННДКС „Български хотелски стандарт“. *По група Г* на кандидатът се признават 285 точки от изискуеми 200. *По показател 4* е представена 1 монографии, която не е представена като хабилитационен труд. *По показател 5* публикувана е книга на базата

на защитен дисертационен труд. По *показател 6* не се приемат посочените от кандидата доклади (респективно точки) тъй като не се констатира, да са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Scopus, Web of Science). По *показател 7* са представени 30 статии и доклади в нереферирани издания с научно рецензиране или редактирани колективни томовете. От тях не се приемат общо 16 тъй като имат научно-популярен характер публикувани в списание „Туризм и отдих“ (Публикации под №№ 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 20, 23, 25). Следва да се отбележи, че тези публикации са предимно от по-ранен период (2005-2013) и са пряко свързани с професионалната и експертна дейност на кандидата. На основание, че не могат да се повтарят доказателства (публикации и др.) по различните показатели, представени за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и за придобиването на научната степен „доктор на науките“ (чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ) не се приемат и публикации под № 4, 15, 16 По *показател 9* са депозирани 2 студии в нереферирано издание с научно рецензиране. По *група Д показател 11* не се приемат представените 2 цитирания, тъй като не са в научни издания, реферирани и индексирани в световната база данни с научна информация. По *показател 12*: се приемат общо 37 цитирания. По *показател 13* са забелязани 11 цитирани в нереферирани списания с научна рецензиране. Следва да се отбележи, че преобладаващата част на цитиранията се отнасят за публикувани учебници и учебни помагала.

Към тях кандидатът има точки и по *група Е*, както следва – *показател 16* участие в общо 6 проекта с практико-приложна насоченост и по *Показател 17* участие в 3 международни проекта.

По всички групи, кандидатът събира точки, които надхвърлят изискуемия минимален праг.

Въз основа на представеният доказателствен материал може да се направи заключение, че кандидатът Димчо Тодоров Тодоров **отговаря на минималните изисквания за заемане на академична длъжност „доцент“** съгласно чл. 26 ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ .

II. Изследователска дейност и резултати

2.1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

В обявеният конкурс за „доцент“ кандидатът е единствен участник. Участва с **хабилитационен труд (Група Б, показател № 3)**, публикуван като монография – „Управление на качеството в хотелиерството чрез внедряване на ННДКС „Български хотелски стандарт“ (2017), който е в обем от 198 страници. В структурно отношение монографията е съставена от три глави в които се разглеждат основните теоретични постановки и система за категоризиране в хотелиерството, специфика на

категоризацията в България и предложение за създаване и внедряване на Национална, независима, доброволна категорийна система „Български хотелски стандарт“. Монографията представлява съвременен прочит и систематизация на проблематиката за категоризацията в хотелиерството и авторска разработка, която намира и практическо приложение и внедряване в практиката. Откроява се частта, която е лични и авторско дело, посочена като научна-практическа разработка, което по същество представлява и самият Български хотелски стандарт.

Приносите могат да бъдат обобщени като основно **научно-приложни** и по-конкретно пречупване на общата теория за категоризацията и хотелиерството към спецификата на сектора в България на базата на разработената от автора национална, доброволна, независима система за категоризация. По-конкретно приносите в хабилитационния труд могат да се обобщят както следва:

- Разработена е авторска методика за оценяване качеството в средствата за настаняване чрез категоризация на материално-техническата база;
- Разработен е класификационен модел и класификационно-категорийна система за категоризация в хотелиерството.
- Предложен е подход за повишаване на качеството на хотелиерския продукт чрез внедряване на независима система за категоризация, базирана на обективна и експертна система за категоризация.

Като **критични бележки** бих посочила факта, че хабилитационния труд е надграждане и стъпва в значителна част на основната на защитен дисертационен труд. По-конкретно става въпрос за текстовете, свързани с основните характеристики на системите за категоризиране в хотелиерството, развитие и нормативни регламентиране на категоризацията в България. Съдържателно, извън обхвата на разработката остава връзката категоризация – потребителски избор (удовлетвореност), което е фундаментално за значимостта и необходимостта от регламентиране на категоризацията. Основание за това ми дават редица научни проучвания и публикации по темата, в които се изтъква като основно предизвикателства от гл. т. на хотелиерите променящите се предпочитания и изисквания от страна на потребителите и опитите за „обвързване“ на категорията с ценовите равнища, разходите за категоризация и други.

Допълнение към хабилитационния труд е посочената от кандидата – научно-практическа разработка, която е част от труда и потвърждава практико-приложния характер на разработката.

2.2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации

Към другите по-значими самостоятелни публикации са **монографията** (*Група Г, показател 4,*) „Хотелски мениджмънт“ (2019) с обем 192 страници. Основните **приносни** моменти в тази монография е опита на автора да идентифицира ефективни модели за управление в хотелиерството, отчитайки секторни и други особености за заетостта, управление на приходите, разходите и други.

В група Г, показател 7 „Статии и доклади в нереферирани издания с научно рецензиране“ от общо 30 представени материали, се приемат общо 11. Забелязва се известно тематично припокриване в съдържателен аспект (например публикации с №№ 22, 19) и от друга страна следва да се отбележи, че преобладаващата част от тях е на български език. Това има пряко влияние върху цитируемостта и популяризирането на постигнатите резултати.

Независимо, че не са изискуеми кандидатът има богат опит и множество публикувани учебници и учебни помагала (Група Е, показател 20, 21). Представени са общо 10 учебни помагала и учебници, резултати от участието на кандидата в различни проекти в периода 2005-2010.

Основните приноси на кандидатът могат да бъдат систематизирани в следните тематични направления:

- **Управление на хотелиерството** (Група Г, Показател 4 № 2; Показател 7- № 6, 21, 22, 24, 26, 27; Показател 9 - № 1, 2; Група Е показател 20 - № 1, 3, 4, 9); Това е и най-сериозно застъпеното направление. Като основни приноси могат да се посочат обогатяването и открояването на редица постановки свързани с управлението на хотелиерството, в т.ч. човешкия фактор, текучество, управление на резервации и др.
- **Доброволна категоризация в хотелиерството** (Група Г, Показател 7- №28; Група Г, показател 4 - № 1, група Г, показател 5 - № 3). Изследвана е ролята на доброволната и независима категоризация в хотелиерството и е предложен български стандарт, отчитайки действащата правно-регулативна система в страната и спецификата на материално-техническата база в туризма.
- **Управление в ресторантьорството** (Група Г, Показател 7- №30, 29; Група Е показател 20 - № 2, 4, 5). Изследвани и анализирани са водещите тенденции в извън домашното хранене и специфика на ресторантьорския продукт.
- **Допълнителни дейности и обслужване в туризма** (Група Е, Показател 21- № 1, 2, 7, 7, 9, 10) с изразена практико-приложна насоченост към практиката.

3. Цитиране от други автори.

Не е представена справка от НАЦИД или друга библиотека, като представената авторска справка на забелязани цитирания. В този смисъл е възможно броят на цитиранията да е по-голям от представената авторска справка.

Приемат се общо 37 цитирания (без самоцитирания) в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 11 цитирани в нереферирани списания с научна рецензирани. От тях, 5 са цитирания в чужбина. Следва да се отбележи, че преобладаващата част на цитиранията са въз основа на публикувани учебници и учебни помагала (Група Е, показател 20 и 21). По брой, цитиранията от други автори съответстват на очакванията за кандидат за академична длъжност „доцент“ в професионално направление 3.9 Туризъм.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Димчо Тодоров е участвал активно в общо 6 проекта с практико-приложна насоченост (*Група Е, Показател 16*) и други 3 международни проекта (*Група Е, Показател 17*). Ролята и участието на кандидата е като преподавател и/или организационно-техническа (координатор или експерт). Оттук и резултатите са преди всичко методически и намират израз в подготовката на учебни помагала и учебници. Безспорно обаче, тези помагала имат значение за практиката в туризма и подготовката на кадри.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа със студенти

Не са представени са доказателства, че кандидатът има аудиторна и извън аудиторна нормативната заетост в Колеж по туризъм – Благоевград, но са представени доказателства, че е бил хоноруван преподавател в други висши училища повече от две години в периода 2015-2019 година.

Аудиторната заетост на гл. ас. д-р Димчо Тодоров е изключително и само в ПН 3.9 Туризъм, като преподавател в различни ВУ – Бургаски свободен университет, Европейско Висше Училище по Икономика и Мениджмънт, Лесотехнически университет, Европейски колеж по икономика и управление – Пловдив и Колеж по туризъм – Благоевград.

Сумарно аудиторната му заетост по представени служебни бележки от съответните висше училища в периода 2015-2019 надхвърля 600 акад./ч.

Води лекционни курсове по множество и различни дисциплина като „Специализирани видове туризъм“, „Мениджмънт в ресторантьорството“, „Хотелски мениджмънт“ и „Управление на качеството в туризма“. Извън аудиторната заетост за периода, включва **рецензиране на две** магистърски тези на студенти както и учебни практики и стажове по преподаваните дисциплини.

IV. Административна и обществена дейност

1. Административна дейност

Няма данни кандидатът да има административни задължения в Колеж по туризъм – Благоевград, но е бил част от Академичен съвет на Европейско Висше Училище по Икономика и Мениджмънт. Трудовият му стаж до момента е доказателство за богат административен и професионален опит.

2. Обществена активност.

Кандидатът гл. ас. д-р Димчо Тодоров е изключително активен и има богат опит н участие в различни обществените дейности в т.ч. членство в следните научни и професионални организации:

- 2009-до сега – Председател на Управителния съвет на Българска Асоциация на Експертите в Туризма (БАЕТ);
- 2006-2009 – Съучредител и член на Асоциация на Специализираните Експерти в Туристическата Индустрия;
- Асоцииран член на Национално сдружение на малкия и средния бизнес в туризма
- 2015- до момента, член на „Междуведомствения съвет по кадрите“ към Министерство на туризма
- 2015- до момента, член на Експертна комисия по категоризиране и сертифициране на туристическите обекти към Министерството на туризма
- 2014 – до момента, външен експерт към НАПОО, като представител на бизнеса.

Доказателства за обществената активност на кандидата са представените общо 6 референции и отзиви в т.ч. от доц. М. Асенова, ръководител катедра „География на туризма“ в СУ „Св. Климент Охридски“ (2019), от инж. Емилияна Димитрова, председател на Националната агенция за професионално образование и обучение (2019), Веселин Банковски, председател на Сдружение на „Малкия и среден бизнес в туризма“ и други.

V. Лични впечатления от кандидата

Познавам на Димчо Тодоров като докторант в СУ „Св. Климент Охридски“ в качеството ми на рецензент на докторската му дисертация. Познавам част от неговата публикационна активност, в качеството ми на рецензент на някои негови публикации. От участия в различни форуми и инициативи в областта на туризма, личното ми впечатление е, че кандидатът се ползва се с добро име и е уважаван специалист с богат практически опит.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Основната ми **препоръка** е за активизиране на публикационната активност и популяризиране на научно-изследователските постижения в по-широк кръг международни издания - индексирани и реферирани в международни бази данни, тъй като до момента такива липсват.

Заклучение

Запознаването с документите по конкурса и оценката на публикациите на Димчо Тодоров Тодоров ми дават основание да направя **заклучение**, че са налице безспорни доказателства за изпълнение на изискванията на чл. 24, ал.1, 27 (4) т. 1 и т. 2 от

ЗРАСБРБ и на чл. 53 (1) и (2) и 57 (2) т. 1 и т. 2 от ППЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент”.

Това ми дава основание да дам своята **положителна оценка за кандидатът - гл. ас. д-р Димчо Тодоров за заемане на академична длъжност „доцент“ в ПН 3.9 Туризм в Колеж по туризм – Благоевград.**

София, 03.07.2020 г.

Проф. д. ик. н. Соня Милева